

AXIOMA VIII.

Assuescendi sunt Christiani Sacramentorum frequentationi: quia licet dum iuvenes, & robusti sunt, mores non reformant; dum tamen ad senectutem deveniunt, tunc assuescendi frequentare sacramenta digni edunt fructus. Quare nunquam, aut rarissime deneganda istem absolutio est. Alioquin in reprobam sensum sese detruunt.

ANIMADVERSIO.

Adolescenciam ergo, & virilem vitam amatam, & amantem, mimi, & mima, avari, & adulteri sacrilegii, & flagitii nutriant, foveant, facientque: cum vero deficient vires, tunc candidi, & candidæ, tunc sancti, & sanctæ evadent? Quid si in medio cursu deficient? Quid si cæcitate caligine obducantur? Unde sibi spondere donum conversionis valent? A Deo, cui per totam vitam bellum intendant, ut diabolo, & mundo interserent? Axioma istud erroneum est, & scandali plenissimum.

AXIOMA IX.

Plurim facienda est bonus Summistæ, seu Casuista in regimine animarum, quam omnes Patres simul. Quærent casus temporum Doctores temporum. Bellulus mihi eris, si ex Basilio, Augustino, Gregorio resolves casus qui ætate nostra occurrunt.

ANIMADVERSIO.

Oh infelices primæ ætatis aureæ Christiani, qui directi fuerat ab illis sanctissimis Patribus, qui ab ipsis Apostolis, & hi à Christo Jesu lumen acceperunt! Preferendus est junior Casuista omnibus Patribus in animarum regimine? Quid si ab hereticis hæc audiremus? Et tamen hæc à Theologis Catholicis typis publicis eduntur. Clamat contra Scriptura sancta: *Non te prætereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt à Patribus suis: Eccli. 8. & rursus Deut. 32. Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; majores tuos, & dicens tibi.* Innumera sunt Scripturarum testimonia, quæ nos ad seniorum consilia mittunt. Quid acciderit Roboam, qui derelicto consilio seniorum, opinunculus juniorum amplexus est, narratur 3. Reg. cap. 12. Theologia illa quæ neglectis Scripturis, & Patribus, & Conciliis, consultum duxerit juniore quosdam Casuistas, num dicenda sit christiana, judicent sapientes. In istorum libris non paucis quæ alia occurrunt, nisi hæc? Licet, & non licet: peccat, & non peccat: est mortale, non est mortale: tenetur, & non tenetur: est veniale, non est veniale, obligat, non obligat: potest, & non potest: probabile est urgere, probabile est non urgere: est probabile, non est improbabile: qui probabiliter operatur, refutata probabilior sententia, prudenter operatur? Hoc est commune probabilissimi idioma. Num hæc opinandi ratio, & mo-

dos aptus sit morum reformationi, alii, qui communi sensu à præjudiciis vacuo præditi sunt, judices sedent. Illud mihi certum est, quod prætere juniore Casuistas antiquis Ecclesiæ Patribus temeritate non vacat, & scandalum ingerit, vel ipsis hereticis, qui heinc anam arripimus contemendi SS. Patres. Qui responsuri sunt iisdem opponentibus pluris fieri à Catholicis nonnullis unum bonum Casuistam, quam Patres omnes, Probabilistæ, penitus ignoro. S. Paulus ab ipsa mali specie cavendum esse monet. Omnes Scripturæ, omnes Patres vitanda peccandi pericula inclamant. Contra hodiè à plurimis appropinquandum esse peccato, & abstinendum ab eodem, docetur. An non appropinquandum esse peccato suadet qui licitas conversationes familiaris utriusque sexus, licitos ludos fortuitos, licitam frequentiam theatrorum, comædiarum, chorearum, &c. docent?

AXIOMA X.

Datur ignorantia invincibilis ferè omnium præceptorum naturalium. Si non advertit te non peccare, non peccas. Quando Confessarius prudens advertit penitentem sub aliquo peccato mortali teneri, & difficile ad suscipiendum remedium, poterit illum relinquere in bona fide, quæ à peccato excusat, & monitione in tempus opportunum differre. Hoc notetur permaximè pro Confessariis mercatorum, & Principum.

ANIMADVERSIO.

Raram ignorantiam invincibilem esse jura naturalis, saltem præceptorum Decalogi, & eorum quæ inde proxime consequuntur, supra jam offensum est. Necessitas quoque advertentia actualis jam prostrata est. Ultimam partem, quæ docet, prudentem Confessarium debere penitentes relinquere in peccato mortali fordescentes, quando prævidet monitionem non profuturam, quia bona fides illos excusat infra ex instituto profigabo.

AXIOMA XI.

Communiter fideles Ecclæ Catholice diriguntur doctrina probabilistica. Confessarii in animarum regimine communiter adhibent Casuistam probabilistam. Probabilissimus per omnes casus quæcumque status homines diriguntur. Numquid omnes isti damnati, numquid omnes reprobi? Vab truceum Rigorismum.

ANIMADVERSIO.

Vel ipse paganus Seneca lib. de Vir. beat. sophistica istud improbitavit. Nulla res nos majoribus malis implicat quam quod ad rumorem componitur, optima rati ea quæ magno assensu recepta sunt; quorum exempla multa sunt: nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Non est quod mihi respondeat: Hæc major pars esse videtur.

detur. Idè enim peiori. Non tam bene cum rebus humanis agitur ut meliora pluribus placeant. Arguuntur pessimi turba est. Quæramus quid optime factum sit, non quid utilisimum? & quid nos in possessione felicitatis æternæ constituat, non quid vulgo veritatis pessimo interpreti probatum sit. Paganorum ore evulgare Deum voluit veritates istas, ut æterno pudore suffunderet Christianos, quos in media luce evangelica non pudet, inquit S. Basilus, multitudine mendacium defendere. Clamabat olim sanctissimus Martyr Cyprianus episcopus, ad Donatum: Inter jura peccatur, & capit licitum esse quod publicum est. Plurimè hoc sophistica sibi opponit S. Augustinus: Quam multi hoc faciunt? Quis non facit? Num omnes perditurus est Deus? Quibus ita occurrit S. Doctor: Non afferamus dolosus, sed afferamus divinam statem de Scripturis Sanctis. Istorum autem ora obstruit Scriptura Sancta Exod. 23. Non sequaris turbam ad faciendum malum: nec in iudicio plurimorum acquiescas sententia, ut à vero devies. A vero deviare Probabilitas, vel ipsi fatentur, cum prædicant à veritate, & salutate, ut probabilitates contrarias sequantur. Verum est universus mundus probabilista fieret, quod nunquam eveniet, non propterea verbum Dei, quod est verbum veritatis, vel tantillum deficiet. Clamat autem Scriptura Sancta psal. 24. *Universæ viæ Domini misericordia, & veritas.* Non aliqua, sed omnes viæ Domini sunt viæ veritatis, & misericordie. Clament Probabilistæ, crescat in immensum Probabilistarum multitudo; nunquam divinum oraculum mutationi obnoxium evadet. Gratia divina à sola Dei misericordia, non ob aliquid nostrum meritum, non ob aliquid chimericum pactum nobis collata, & veritas à Deo revelata nos ducunt ad regnum caeleste. Quia inquit Joan. cap. 1. Christus est Verbum caro factum plenum gratiæ, & veritatis. . . . Gratia, & veritas per Jesum Christum facta est. Qui gratiæ Christi suam intinam, insitamque efficacitatem adiunxit; & qui veritati Christi salutare imiscuit, viam claudunt regni caelestis, nulla suffragante probabilitate; quæ si excusare interdum à malicia potest, ducere ad æternam patriam nequit. Quid ergo multitudinem objicit: Clamat serm. 224. ad infant. S. Augustinus. *Timeo vobis non tantum à paganis, non tantum à judæis, non tantum à hereticis, quantum à malis Catholicis. Eligite vobis in populo Dei quos imitemini. Nam si TURBAM imitari volueritis, inter paucos angustam viam ambulantes non eritis. Turbam non sequimur, sed viros graves, pios, & probos. Bene habet. Isti viri pii, probi, & graves ducunt ne vos cum paucis per viam arctam, & angustam, an cum magna turba per viam latam, & spatiofam pomparum, theatrorum, ludorum, comædiarum, chorearum, & solatorum? Quid ad hæc? Si per blandam, & delictis asperam viam vos ducunt, sint pii, sint graves, vos decipiunt, & seducunt, inclamat idem S. Augustinus. *Peccatori sunt homines, & dicitur: Magnus ille vir, magnus ille homo. . . . Videtis, quia lucet de illis ali-**

AXIOMA XII.

Qui confiteri, qui audire Confessiones, & ad ministrare Penitentiam sacramentum possunt, si missi sibi libris casuisticis, & probabilisticis, legenda essent. Evangelica, aut opera Cenneti, Pontasii, Natalis Alexandri, Merbosi, Antoine, & simillimum Sacramenta vari suscipere. Ecclæ nostræ de serg evadent.

ANIMADVERSIO.

Plurimorum ore circumferri, & evulgari hoc axioma, notissimum est. Quid in hac hypothese accideret, divinare nolum. Illud scio, evangelicam doctrinam, animarumque salutem æternam, pro quibus Christus mortuus est, Dei ministris cordi esse debere. Ut verò in hunc finem recta tendunt sacramenta ritè frequentata; ita maxime avertunt ab eodem sacramenta indignè, aut oscitanter suscepta, tantum ut invecio mori sine fatis. In id totis artibus incumbere sacri ministri debent ut Christianorum mores ad divine legis normam ita componantur quo dignè sacramenta frequentare queant.

CAPUT III.

De Virtute penitentis.

QUÆST. I. *Quid sit penitentia generalis accepta?* RESP. Penitentia vocabulum, latè patet. 1. Significat dolorem de quacumque re, sive bona, sive mala, quam quis aliter vellet. 2. Est dolor ob crimen patratum conceptus non Dei, sed sui ipsius causa, qualis fuit dolor Esau. 3. Est dolor de peccato, propterea quod est offensæ Dei.

II. Tria apud Theologos penitentia includit. 1. prioris vitæ respicientiam, & mutationem. 2. ejusdem vitæ dolorem, & destitacionem. 3. punitionem quam peccator sibi imponit, vel sibi impostam libenter sustinet, ut Deo satisfaciatur.

III. Penitentia, altera vera, & est internus animi dolor de patrato peccato, Dei causa conceptus cum detestatione præteriti vitæ, & proposito melioris, & cum satisfaciendi deliberatione conjunctus. Altera falsa, qua quis affligitur non

latro. Similis autem leoni, lupo, latroni est voluntas, Augustino teste, non peccandi formidine pœne.

IV. Similia in Psalm. 118. con. 11. scribit. Qui timore pœnæ, non amore justitiæ opus legis facit, profecto invidius facit. Quod autem invidius facit, si possit fieri, mallet utique non juberi: ac per hoc legem, quam vellet non esse, non est amicus, sed potius inimicus; nec mundatur opere, qui immundus est cogitatione, & voluntate.

V. S. Thomas, qui Augustinus contractus nuncupatur, perspicue hanc doctrinam propagat pluribus in locis. Hæc 1. 2. quæst. 6. art. 6. statuit. Quæ ex metu aguntur, mixta sunt ex voluntario & involuntario. Id enim quod per metum agitur, in se consideratum, non est voluntarium, sed sit voluntarium in casu, scilicet ad vitandum malum quod timeatur.

VI. Item ibidem art. 7. ad 2. subdit: Dicendum, quod in eo qui per metum aliquid agit, manet repugnanti voluntatis ad id quod agit, secundum quod in se consideratur. . . . Et idem quod per metum agitur, quodammodo est involuntarium. . . . Timidus agit contra id quod etiam nunc secundum se voluit.

VII. Rursus ibidem quæst. 107. art. 1. ad 2. hæc docet. Lex vetus dicitur cob'ere manum, non animum: quia qui timore pœnæ ab aliquo peccato abstinet, non simpliciter ejus voluntas à peccato recedit, sicut recedit voluntas ejus qui amore justitiæ abstinet à peccato: & propter hoc LEX NOVÆ, QUÆ EST LEX AMORIS, dicitur animum cob'ere.

VIII. Tandem 2. 2. quæst. 19. art. 9. hæc habet. Timor servilis non est numerandus inter septem dona Spiritus Sancti, licet sit à Spiritu Sancto: quia, ut Augustinus dicit in lib. de Nat. & grat. cap. 57. potest habere annexam voluntatem peccandi. Dona autem Spiritus Sancti non possunt esse cum voluntate peccandi, quia non sunt sine caritate.

§. VII.

Diluuntur adversariorum objectiones.

I. Opponunt Tridentinum sess. 14. can. 4. damnat eos qui asserunt, attritionem esse costantem, non liberam, non voluntariam. Resp. Tridentinum eo loci Lutherum damnavit, quod blateraret, contritionem, quæ à timore gehennæ orsa sua capit, esse vitiosam, hominemque magis peccatorem efficere: definitivique timorem gehennæ esse bonum, & honestum, pœnitentiæ initium: atque ad charitatem dispone-re. Quare dolor iste liber, voluntarius, honestus, supernaturalis est, & ad pœnitentiæ per-tuitis.

II. Opponunt 2. Aut attritio ex solo metu pœnæ sufficiens est, aut mala est. Idem enim non sufficit, quia voluntatem peccandi pœnitens non excludit, malum est. Resp. Antecedens fal-sum est, sicuti, & id quod subditur. Aliud est carere perfectione, aliud vitio infici. Primordia

rerum, tum naturalium, tum supernaturalium imperfecta sunt. Ideo vitiosa? Fides non excludit peccatum: ideo ne mala? Augurio servilis incipit oppugnare peccatum formidine pœnæ: idcirco bona, honesta, & utilis, quia disponit ad justificationem. At torum quod necessarium est implere nequit, quia id extra ejusdem sphaeram est, ut dixi supra.

III. Opponunt 3. Tridentinum sess. 14. can. 4. inquit: Illam vero contritionem imperfectam quæ attritio dicitur. . . . si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ; declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhibere quidem inhabitantis, sed tantum morientis, quo pœnitenti adjutus, viam sibi ad justitiam parat. Si nulla verò attritio voluntatem peccandi excluderet, superflua foret illa particula conditionalis. Resp. Tridentinum hoc decreto damnat Novatorum errores, & honestatem, atque utilitatem attritionis servilis ad-versus eisdem definit. Attritio servilis mala esse potest, utpote si concepta sit ex timore serviliter servilis. Idcirco Concilium adjecti dictam particulam, si voluntatem peccandi excludat, eo modo qui eidem competit, quatenus nempe disponit ad justificationem, non quatenus sufficit, quia hæc sufficiens est extra ejusdem sphaeram. Si plura cupis, consule rom. 9. lib. 1. diff. 2. cap. 7. §. 5.

CAPUT VII.

De necessitate amoris, seu charitatis inchoata ad Sacramentum Pœnitentiæ.

Abestatis præjudiciis, & rejecta opinione attritionis formidolosæ, illud nunc superest ut charitatis inchoata necessitatem patefaciam. Quod, ut perspicue, & evidenter præstet, in sequentes §§. rem tribuo.

§. I.

Scripturarum, & Concilii Tridentini testimonia evincuntur amoris initiali necessitati in quacumque peccatoris conversione.

I. Christus Dominus Matth. 22. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum. S. Paulus 1. Cor. 6. Si quis non amat Dominum Jesum Christum, sit anathema. Et Joannes: Qui non diligit, manet in morte.

II. Tridentinum sess. 14. c. 4. damnavit errores Novatorum, ut indicatur est. Porro sess. 6. c. 6. de qua silent adversarii, explicari dispositiones necessarias ad sacramenta. Hæc autem statuit. Disponuntur autem ad ipsam justitiam dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes vera esse que divinitus revelata, & promissa sunt: atque illud in primis, à Deo justificari impium

per gratiam ejus, & redemptionem, que est in Christo Jesu, & dum peccatores esse intelligentes à divina justitia timore, quo utiliter concutuntur, ad considerandum Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propitium fore, ILLOMQUE TAMQUAM OMNIS JUSTITIÆ FONTEM ADILIGERE INCIPIUNT, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod ac desolationem, hoc est per eam pœnitentiæ, quam ANTE Baptismum AGI OPORTET.

III. Primum omnium adverte, hic Tridentinum non damnare aliquem Novatorum errorem, ut prætat sess. 14. c. 4. sed imbuere Catholicos, & explicare dispositiones necessarias ad sacramenta suscipienda, seu ad justificationem obtinendam. Varia sunt interpretamenta quæ defensores attritionis servilis excogitarunt. Alii dicunt, Concilium explicare dispositiones necessarias ad justificationem extra Baptismum. Hoc interpretamentum directè pugnat cum decreto, in quo dicitur: Per eam pœnitentiæ, quam ANTE Baptismum agi oportet. Alii asserunt, Concilium recensere omnes illos actus, non quia necessarii, sed quia regulariter semper habentur. Concilium ergo, non de necessariis, sed de arbitrariis dispositionibus agit? Hoc pacto omnes eludi canones possunt.

IV. Turney pag. 158. fatetur Concilium præter fidem, & spem exigere dilectionem Dei, sed quibus illa sit, aperte non explicare. Fatetur Theologus iste hanc dilectionem quam requirit Concilium, esse distinctam à dilectione speli, sed ignoratur an sic distincta tanquam res à re, vel tanquam effectus à causa. Quid? Duos tantum amores & Philofophi, & Theologi agnoscunt, concupiscentiæ, & amicitiæ seu benevolentie & charitatis. Fatentur adversarii, Concilium præter amorem concupiscentiæ, qui spem comitatur, & eam præcedit tanquam fundamentum cui innititur, aliam dilectionem exigere. Ergo hæc dilectio distincta à dilectione speli, est dilectio charitatis, seu amicitiæ, & benevolentie. Nulla hic ad evadendum latebra.

V. Pergunt ulterius Tridentini Patres c. 7. ubi hæc docent. Hanc dispositionem, seu preparationem justificatio ipsa consequitur, qua non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum, unde homo ex injusto fit justus, & ex inimico amicus.

VI. In justificatione fit renovatio interioris hominis. Qua ratione fit hæc renovatio? Per voluntariam susceptionem gratiæ. Hæc verba produunt liberam, & actualem consentionem voluntatis. Quid produunt alia posteriora verba: Unde homo ex injusto fit justus, ex inimico amicus. Duo hostes transire ne ex inimicitia in sinceram, & mutuam amicitiam valent, nisi ambo sincero, & reciproco amicitia amore se se protequantur? Quid est amicitia Deum inter & nos? Charitas. In hac amicitiam, inquit Concilium, liberè homo consentit. Ergo consentus iste charitatis est. Luculenta hæc sunt.

VII. Caballabuntur ne hæc intelligenda esse

de prioritate naturæ, non temporis, de consensu comitante, & consequente, non antecedente justificationem? Verum hæc distinctiunculas huic argumento ineptissimas labefaciat Concilium ipsum declaratam consentionem liberam in futuram justificationem. Prætera ibidem c. 5. hæc præmittit: Ipsius justificationis exordium in adultis à Deo per Jesum Christum, præveniente gratia, sumendum esse, hoc est ab ejus vocatione, qua, nullis eorum existentibus meritis, vocantur, ut qui per peccata à Deo aversi erant, per ejus excitantem & adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem? eisdem gratiæ liberè assentiendo & cooperando disponantur, ita ut tantente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam abscipere possit; neque tamen sine gratis Dei movere, sed ad justitiam eorum illo libera sua voluntate possit.

VIII. Liberè homo se movet, disponit, & præparat ad futuram suam justificationem, eidem liberè assentitur, eam respicere valet, eidem cooperari debet. Tandem Concilium ibidem can. 13. hæc definit: Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere possit, sicut oportet, ut in justificationis gratiæ consecratis anathema sit. Tota Concilii doctrina sub unica oculo-rum acie in hoc canone proponitur. Distincto ordine primum proponitur fides; post spes, atque adeo amor concupiscentiæ, sine quo spes non datur; & tandem charitas. Ergo Concilium præter amorem speli, qui amor, ut dictum est, necessario spem præcedit, requirit charitatem incipientem, qua, ut Concilium ait, incipimus diligere Deum ut omnium justitiam fontem. Sapientissimus BOSSUETUS de Doctr. Concilii Trident. p. 1. n. 14. testatur, hanc doctrinam ex S. Tooma de præemptam esse, immò ex ejus verbis contextam.

IX. Reponunt ne, hanc Tridentini doctrinam pro Baptismo, secus pro sacramento Pœnitentiæ traditam esse? Minus ne pro hoc quam pro illo sacramento requiritur? Primum Baptismus est aque frigidiæ; secundus Pœnitentiæ est laboriosior, est aque ferventiæ, & excoquentis pellem. Nonne Pœnitentiæ est sacramentum mortuorum, sicut est Baptismus? Heine doctissimus Bossuetus loc. cit. pag. 32. jure clamat: Quare hæc opinio immo ludibria procul à Scholæ gravitate, & auctoritate amandari deceret: ac revera certum est responsum huic, ne quia dicam gratius, haberi improbabilem, ac temerariam. Merito episcopali gravitate hæc quorundam opinioniones improbat Bossuetus, ut opinionum ludibria.

X. Doctrinam Tridentini declarat ejusdem Catechismus p. 2. c. 5. §. 9. his verbis: Dicendum est etiam, quibus GRADIBUS ad hanc divinam virtutem liceat ascendere. Primum itaque Dei misericordiam nos prævenit, cordaque nostrum ad se convertit. . . . Deinde hoc lumine illustrati, per fidem ad Deum animo tendimus. . . . Prætera motus innoxius acquiritur, & suppliciorum acerbitate propostis animus à peccatis revocatur. . . . Iluc deinde accedit spes

num. De Lugo, *Disquisitionum*, Laymanum. Lex evangelica est lex amoris, ut univ. sum Evangelium Christi, ut Patres, & Concilia, & tota Ecclesia clamant. Sacramentum confessionis est durum, & difficile, reponit citius Casuista cum aliis à se allegatis. Sed charitate suave fit, respondens Patres omnes. Quid? Insuper Casuista isti: si amor charitatis necessarius esset cum sacramento, Christus non alleviasset, sed multum aggravasset omni legi, essentque peioris conditionis quam olim Hebraei. Hæc meditentur lectores, & lacrymas, si valent, contineant. Hæc paradoxa scribo, ut aliquando dedoceatur, qui sunt his casuisticis commentis præventi, & recogitent feceratam doctrinam esse principium quoddam, unde innumera alia paradoxa proficiuntur. Vide plura *tom. 9. lib. 1. disp. 1. cap. 8.*

X. Subdit *ibidem* num. 177. „Præceptum contritionis per se tantum obligare in articulo mortis, & NUNQUAM ante, docent gravissimi Doctores.“ P. Georgius Gobat *traçt. 6. num. 139.* similiter scribit: „Dico 6. Probabile quidem est, nullum extrate præceptum de contritione per se loquendo elicienda ante articulum mortis.“

XI. Ecce quomodo per se probabile, vel ipsa prima Christianæ Religionis mandata ad nihilum rediguntur. Jam supra ostensum est, ejusmodi opiniunculas falsas, laxas, & vi justis rationibus proscriptas esse.

XII. QUÆST. VI. Peccator qui per annum confititur nequit ex defectu Confessarii, tenetur ad contritionem? RESP. Hanc questionem proponit P. Dominicus Viva *quæst. 3. art. 1. n. 8.* & eam his verbis resolvit. „Respondeo quidem cum Coninch, & aliis communiter NEGATIVE. Falsum est enim quod Ecclesia determinavit tempus illud indeterminatum, penitendi in genere... ad regulas adductas, Qui non potest totum, &c. respondendo, eas valere quando totum, & partes sunt homogeneæ, non verò quando sunt heterogeneæ.“

XIII. En distinctiunculæ à Peripatetica Philosophia hauritæ, quibus primaria Christi præcepta eluduntur. Præcepta evangelica his quilibet homogeneæ, & heterogeneæ involuntur? Damna, necum falsa, & laxa imbecillitati meæ videtur hæc doctrina P. Viva. Nam damnata est hæc thesis: *Tunc solum obligat* (præceptum charitatis) quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam quam justificari possumus. Tenemur justificari singulis annis ex præcepto Ecclesie, & damnata est thesis, quia solum tunc mandatum charitatis urgere asserbat. P. Viva autem neque intra annum teneri nos ad justificationem, deficientem Confessario, docet; quia præceptum charitatis, & contritionis non urget. Ergo vi justis rationibus, nisi fallor ipse, magis damnata est hæc doctrina P. Viva quam suo Coninch communem appellat. Et revera ipse communis sensus hanc doctrinam detestatur. Quoniam qui non potest totum, nempe conteri, & simul confiteri saltem conteratur. Qui non po-

rest solveat centum, solvat saltem decem dum potest. Hoc verum habet, reponit P. Viva, quando partes sunt homogeneæ, secus quando sunt heterogeneæ. Peregrinæ. Commenta hæc, & similia quæ passim occurrunt in pluribus libris casuisticis, mihi terrorem ingerunt. Siquidem univ. Scriptura sancta, & omnes Patres oppositum docent.

XIV. Animos addit P. Sporer adversus Scripturas, & Patres num. 178. & seq. his verbis. „Absterget te gravissime SS. Patrum, & sacræ Scripturæ sententiæ tam seriò, & minaciter, urgentes matorum penitentiam, & damnantes, seram dilationem penitentia.“ Audi responsum. *At quidam commode intelligi possunt de consilio sanè optimo, ac saluberrimo, aut ad summum de præcepto non debere nos nimis diù permanere in statu peccati mortalis? Nimis diù, idest usque ad mortem, vel per quinquennium. Consilium tantum est ne peccatores christiani perseverent sub tyrannide diaboli, & rebelles à Deo?*

XV. QUÆST. VII. Utrum sit nimium laxa opinio De Lugo negantis præceptum contritionis in articulo mortis? RESP. Hæc scribit *disp. 7. de Penit. sect. 13. num. 271.* Cardinalis de Lugo. „An ille qui suscipit Sacramentum Penitentia, cum attritione cognita, debeat adhuc sub peccato mortali habere contritionem saltem in articulo mortis? Affirmant multi, Suarez... Nugnus... Sanchez... Granada... Va... lentia, &c. Contrariam tamen sententiam docent alii multi, Coninch, Becanus, Layman, Fagundes, Faber, Diana, Turrianus, Salas, & alii recentiores... num. 263. Hæc posterior sententia semper mihi VERIOR visa est.“

XVI. Audistis? Non probabilis modò, sed verior etiam semper illi visa est. Nobis autem semper falsa, & vi justis rationibus damnata videtur præfata doctrina. Neque in articulo mortis contritionis naturale, divinumque præceptum urget? Desit, & in nihilum occidit in evangelica lege respectu illorum qui confitentur, præceptum contritionis, etiam in extrema luctu. Neque in hoc extremo Christiani amore charitatis Deum prosequi, neque conteri ex dolore offensæ irrogatæ infinitæ bonitati astringuntur.

CAPUT VI.

De insufficientia attritionis formidolosa, seu servilis ad Sacramentum Penitentiaè validè suscipiendum.

Questionem summi momenti discutiendam aggredimur; idcirco, ut clarè, & perspicuè pleno in lumine veritatem constituamus, caput istud in sequentes §§. tribuimus.

§. I.

Status questionis aperitur.

I. **A**tricio formidolosa, seu servilis illa dicitur quæ concipitur ex metu gehennæ, & peccati turpitudine. Sub hoc timore gehennæ comprehenditur etiam amissio beatitudinis. Alii addunt necessitatem amoris spei, seu concupiscentiæ, quo Deus diligitur ut nobis bonus, seu ut beatitudo nostra. Hanc attritionem quocumque charitatis etiam inchoatæ amore desitutam sufficere ad Sacramentum Penitentiaè defendunt plurimi; negant verò graves alii Theologi, & ego cum illis. Pro controversiæ decisione primum omnium præjudicia adversariorum convellenda sunt.

§. II.

PRÆJUDICIUM PRIMUM.

Evidenter falsum est Tridentinum definiisse attritionem servilem sufficere ad Sacramentum Penitentiaè, immò aperitè repugnat tali opinioni.

I. **I**n duabus sessionibus nempe 6. & 14. sermo habetur in hoc Concilio de dispositionibus ab Baptismo, & Penitentia. In priori aperitè necessitas amoris charitatis inchoatæ asseritur, ut infra ostendam. In posteriori nullo modo favet adversariis.

II. Cardinalis Pallavicinus in *Hist. Concil. Trident. lib. 12. c. 10.* narrat, in decreto primum formato insertum fuisse verbum *sufficere*, & contradicentibus Episcopis substitutum fuisse verbum *disponere*. Hoc factum extra controversiam est. Ergo Tridentinum non modò non declaravit attritionem formidolosam sufficere, sed hanc opinionem abrogavit, & substituit contrariam quæ docet attritionem servilem *disponere* quidem; sed non *sufficere*.

III. Innumera sunt sophismata, quibus *Attritionarii* implicare, & obscurare hoc decretum pertentant. Hoc serò omnia recidunt. *Tò disponit*, inquit, idem sonat ac *sufficit*, quia attritio servilis etiam extra sacramentum disponit. Ergo Tridentinum loquitur de dispositione proxima quæ idem valet ac *sufficit*.

IV. Ergo illusoria est reformatio decreti. Ergo cum Tridentinum delevit verbum *sufficit*, & substituit verbum *disponit*, fucum fecit Catholicis, iidemque illud, si ambo verba idem significant. Extra sacramentum attritio servilis disponit remotè; in sacramento minus remotè, seu propinquius. Ergo proximè? Ergo sufficit? Ineptiæ hæc sunt,

§. III. PRÆJUDICIUM SECUNDUM.

Quo plures præventi falsò existimant, charitatem in quocumque gradu etiam remisso justificare impium extra sacramentum.

I. **U**t hoc præjudicium penitus labefactum, in medium adduco doctrinam communem penes omnes Theologos scholasticos, ut celeberrimi Salmanticenses scholastici *rom. 12. tract. 2. 4. disp. 7. dub. 1. §. 1. num. 8.* testantur. Est autem ejusmodi. Omnes actus, tum naturales, tum supernaturales attingentes idem prorsus formale objectum, seu sub eodem formali motivo, si ve fidei, si ve spei, si ve charitatis, si ve temperantia, si ve justitia, si ve castitatis, &c. alii sunt perfecti, alii imperfecti, alii producant ultimum effectum, alii disponant, sed non producant hunc effectum. Ergo communi Theologorum sensu causa nostra finita est. Ergo charitas imperfecta, & in gradu remisso non expellit maculam peccati, cum hæc expulso sit ultimus operis justificationis, pluribus actibus constantis effectus.

II. Confirmant hanc doctrinam Catechismo Concilii Tridentini 2. *part. c. 5.* ubi 79. sectionibus hanc materiam dispicit, & nec verbulum habet de attritione servili. Hæc autem scribit §. 36. *Primum itaque dicendum est, Confessionis institutionem nobis summo peritè utilem, atque ad eò necessariam esse. Cur? Attentè perpende. Ut enim concedamus, contritionis peccata deleri, qui ignorat ADEO VEHEMENTEM, ACREM, ET INCENSAM esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari, conferrique possit? At quoniam PAUCI ADMODUM ad hunc GRADUM perveniunt, sicut etiam ut à PACISSIMIS HAC VIA peccatorum venia speranda esset. Quare necesse fuit ut clementissimus Dominus faciliori ratione communi hominum salutem consulere: quod quidem admirabili consilio effecit, cum clavis regni cælestis Ecclesie tradidit.*

§. 37. *Confessio contritionem perficit. Etenim ex fidei catholica doctrina omnibus credendum, & constanter affirmandum est, si qui ita animo affectus sit ut peccata admittit doleat, simulque in posterum non peccare consuevit, etsi bujusmodi dolore non efficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse possit, et tamen, cum peccata Sacramenti rita confessus fuerit, ut clavis omnia scelera omnia remittit ac condonari.*

III. Ad eò hæc luculenta sunt, ut penitus omnium adversarioeum ora mihi videantur obstruere. Catechismus explicat contritionem, quæ est principalis pars materiae sacramenti. Docet hanc contritionem esse charitatis actum §. 27. Distinguit istius contritionis gradus, & declarat admodum paucos esse qui ad hunc servoris gradum necessarium ad justificationem extra sacramentum perveniunt. Quare, subdit, *necesse fuit, &c. Quid prestat hoc sacramentum? Contritionem perficit. Quomodo? Quia si peccator bujusmodi*

amore non afficiatur qui ad impetrandam veniam facti esse possit, ei tamen, cum peccata Sacerdotis rite confessus fuerit, ut clavium omnia scelera remitti, ac condonari constat.

IV. Missis testimoniis Patrum, & præsertim S. Augustini, unus in modum prodeat S. Thomas, qui in 2. dist. 3. quæst. 4. ad 1. hæc scribit Dicendum, quod actus charitatis potest dici dupliciter: vel qui est ex charitate; & hoc non est nisi in habente charitatem: vel qui est ad charitatem, non sicut meritorius, vel generativus, sed sicut PRÆPARATIVUS, & sic actus charitatis ANTE CHARITATIS habitum haberi potest, sicut facere iusta est ANTE habitum iustitiæ. Vel potest dici, quod in amicitia charitatis movetur animus ad amandum Deum ex similitudine gratiæ, sed in dilectione naturali ex ipso bono nature, quod etiam est similitudo summe bonitatis. Et propter hoc dicendum, quod cum dicitur, quod habens charitatem diligit Deum PROPTER SE IPSUM, id propter denotat habitum finis, & efficientis, quia ipse Deus superaddit naturæ, unde in eius dilectionem tendit. Sed cum dicitur de CARENTE CHARITATE, quod diligit propter se ipsum, id propter denotat habitum finem, & non efficientem.

V. Hanc eandem doctrinam explicat ibi dist. 28. quæst. 1. art. 3. ad 2. his verbis. Dicendum, quod sicut aliarum virtutum actus dupliciter considerari possunt, vel secundum quod sunt à virtute, vel secundum quod antecedunt virtutem; ita etiam est de charitate: potest enim aliquis etiam charitatem NON HABENS diligere proximum, & Deum etiam super omnia, ut quidam dicunt; & hoc diligere intelligitur ACTUS CHARITATIS sub præcepto directe cadere, & non solum secundum quod à charitate (habituali) procedit.

VI. Rursus 2. 2. quæst. 19. art. 8. hæc docet: Perfectum, & imperfectum non diversificant substantiam rei; sed timor initialis, & finalis differunt secundum perfectionem, & imperfectum charitatis, ut patet per Augustinum. Deinde in cor. art. hæc resolvit. Sic non accipitur initialis timor secundum quod distinguitur à timore servili & finali; sed accipitur secundum quod competit timori incipientium, in quibus inchoatur quidam timor per inchoationem charitatis. Non tamen inest eis timor finalis PERFECTE, quia nondum pervenerunt ad perfectionem charitatis. Et idè timor initialis hoc modo se habet ad finalem sicut charitas imperfecta ad perfectam. Charitas autem perfecta, & imperfecta non differunt secundum ESSENTIAM, sed solum secundum STATUM.

VII. Luculentius hanc doctrinam confirmat 1. 2. quæst. 113. art. 10. hoc pacto. Est enim iste communis, & confusus cursus justificationis, ut, Deo movente interiori animam, bono convertatur ad Deum, primo quidem conversione imperfecta, ut postmodum ad perfectam deveniat, quia CHARITAS INCHOATA MERETUR AUGERI, ut astra meretur perfici, sicut Augustinus dicit (tract. 5. in epist. Joan.) Quandoque vero Deus tan vehementer animam movet, ut statim quamdam perfectionem iustitiæ assequatur; sicut fuit in conver-

sione Pauli; & aadhibita etiam exteriori miraculosa prostratione: & idè conversio Pauli tanquam miraculosa in Ecclesia commemoratur celeberrime.

VIII. Tandem 3. part. quæst. 86. art. 3. hanc eandem doctrinam declarat inquiens: Peccatum mortale non potest sine vera penitentia remitti, ad quam pertinet deserere peccatum, in quantum est contra Deum; quod quidem commune est omnibus peccatis mortalibus: ubi autem est eadem ratio, & idem effectus. Undè non potest esse verè penitens de uno peccato qui non penitet de alio. Si enim displiceret ei illud peccatum, quia est CONTRA DEUM super omnia dilectum (QUOD REQUIRITUR AD RATIONEM VERÆ PENITENTIÆ) sequeretur quod de omnibus peniteret. Undè sequitur quod impossibile sit unum peccatum remitti sine alio. Ad rationem itaque penitentiae necessarium requiritur displicentia de peccato, quia est contra Deum super omnia dilectum. Et loquitur Anglicus de penitentia cum sacramento necessaria, ut constat ex articulo præcedenti, ad quem hic se remittit.

IX. Hæc adèdè comperta sunt, & decretoria, ut fateamur oportet, Thomistas illos qui oppositum docent, non attigisse fontem angelicæ doctrinæ, sed ex corruptis rivulis aquas suas derivasse. Quod isti opponunt ex 4. dist. 17. seu in Suppl. quæst. 5. art. 3. ubi ait, quod quantumcumque sit parvus dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet, ex ignorantia oppositoris ortum. Ibi enim Anglicus loquitur, ut ex argumento proloquio constat de contritione gratia sanctificante informata, quæ est remissa, delet omnem culpam. Vanum itaque commentum est omnem charitatem actualem in gradu remisso peccata delere.

§. IV.

PRÆJUDICIUM TERTIUM.

Quo Attritionarii Rigorismi notam inurunt charitatis evangelicæ, & formidolosam attritionem benignitatis larvæ induunt.

I. IN Veteri Testamento, inquit Attritionarii, sola contritio debebat peccata. In nova lege inditutum est sacramentum Confessionis. Si necessaria in hac lege esset contritio ex charitate inchoata concepta, Christus non levigasset, sed aggravasset jugum: quod dici non potest, cum ipse testetur: Jugum meum suave est.

II. Hoc adversariorum paradoxon hostiliter pugnat cum Evangelio. Clamat Paulus Rom. 8. Non enim accepisti spiritum servitutis iterum in TIMORE, sed accepisti spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater. Clamat S. August. tract. 13. in Joan. Verum est quod ipse dicit: Jugum meum suave est. Quidquid enim durum est in præceptis, ut sit leve charitas facit. Et rursus in epist. ad Rom. idem Augustinus docet: Evidentissimi duorum Testamentorum distincti sunt tempora: illud enim ad timorem pertinet, novum ad charitatem. S. Thomas in cap. 4. Matth. inquit: Vetus erat lex timoris, nova vero amoris.

Hæc

§. VI.

Insufficiencia attritionis servilis ad sacramentum Penitentiae ostenditur.

Hæc est doctrina omnium Patrum. Durum est Confessionis jugum; sed charitate suave fit. Adversarii auferunt ad hoc iugo charitatem. Ergo jugum durum, & durissimum remanet. Ipsi existimant suave reddi jugum, si ala charitatis, inquit Augustinus, ad eo præcidatur. Sed mirum in modum falluntur, ut Patres omnes docent. Contendunt suave reddi jugum, si accommodetur carni, & sanguini, si diminuantur præcepta; sed in hoc graviter errant: & gravius errant, dum sententiæ nostræ notam Rigorismi, Janseuismi, & Bajanismi inurunt. Janseuistæ defendunt primum charitatis mandatum, defendunt præceptum contritionis, necessitatem charitatis inchoatæ ad sacramentum. Janseuistæ defendunt mysteria Trinitatis, Incarnationis, Eucharistiæ, &c. Idè neganda hæc omnia? Janseuitarum, & Protestantium errores strenue refellendi sunt. Sed ut victoria obtineatur, purganda est à laxatum opinionum commentis, unde scandalum accipiunt hæretici, evangelica Moralis. Alioquin inanis erit omnis vociferatio contra Janseuitas, & Bajanistas.

§. V.

Pauca præmittuntur de diversitate timoris.

I. Timor triplex. 1. Naturalis, quo quis natura duce, temporalia mala reformidat. 2. Mundanus, quo dumtaxat hominum respectu, à malo abstinetur. 3. Divinus, qui Deus respicit. Hic divinus timor duplex: servilis alter, dum quis non justitiæ amore, sed gehennæ metu à malo abstinet; alter castus, qui Deum ut supremum Dominum reveretur, & ne ei displiceat, à peccato se coeret. Timor iste duplex: initialis, qui est timor culpæ cum formidine pœnæ conjunctus; filialis, quo quis ad Deum convertitur, non formidine pœnæ, sed amore justitiæ, & charitatis ut 2. 2. quæst. 59. art. 2. docet S. Thomas.

II. Timor naturalis malitiam, vel bonitatem recipit à bono, vel pravo voluntatis affectu. Timor mundanus suapte natura malus est.

III. In timore servili duo distinguenda. Timor ipse, & ejus servilitas. Timor pœnæ bonus est. Servilitas mala, cum sit affectus peccati in animo latitans, quo, nisi pœna immineret, peccatum eligeretur. Hinc duplex timor servilis distingui à theologis solet: unus qui dicitur absolutè servilis; alter qui nuncupatur serviliter servilis. Ille bonus, iste malus est.

IV. De fide est attritionem ex gehennæ, & pœnatum metu conceptam bonam, & utilem esse ad justificationem, ut Tridentinum sess. 6. can. 8. definitivè. Tandem attritio ex gehennæ timore concepta, præcedente fide, supernaturalis est, cum disponat ad justificationem.

Tom. II.

I. Timor sufficiens ad sacramentum Penitentiae debet penitus excludere omnem voluntatem peccandi, ut omnes fateantur: timor servilis hanc voluntatem penitus non excludit: ergo est insufficientis. Demonstratur secunda propositio. Voluntas peccandi, sive peccatum excludi nequit nisi per ejus oppositum. Inter timorem pœnatum, & peccatum absolutè spectatum, prout est offensæ Dei, non est directa oppositio. Timor enim directè pœnæ indigendas à iudice spectat. Timor ille contumaciam coeret animi tormenta sperantis, & huic contumaciæ directè opponitur. Ergo nequit excludere peccatum absolutè, & secundum se, prout est offensæ Dei, cum sub hac consideratione peccatum non respiciat. Neque hoc est vitium timoris, scia ad officium timoris hoc non attinet.

II. Ut clarius hæc percipias, quædam oportet cujuscumque virtutis, & doni limitatam vim esse, & spheram. Fides excludit infidelitatem, spes desperationem. At neque fides intemperantiam, neque spes injustitiam, aut incontinentiam convellit. Propterea ne, si ve fides, si ve spes, si ve aliæ virtutes quidquam vitii continent? Abiit. Quoniam quilibet virtus limitata est, & solum suum vitium oppositum expellit. Similiter timor bonus est, & utilis: quia pœnas à iudice statutas reformidat, & coeret impii contumaciam, cui opponitur; & coerendo contumaciam impii aliquo modo etiam excludit peccatum, quatenus impio pœnas parat. Hoc est totum, & plenum timoris officium. At excludere omnem peccandi voluntatem excedit timoris spheram, quia timor non respicit peccatum, ut dixi, absolutè, & ut est offensæ Dei.

III. Hanc doctrinam confirmant omnes Patres S. Augustinus serm. 15. de Verb. Apoll. cap. 6. hæc habet. Qui timore pœnæ non concupiscit, puro quia concupiscit. Terrere ingenti armorum, atque telorum, & circumdandis fossis multitudinis, vel obviam euntis, etiam leo revocatur à præda; & tamen leo venit, leo redit: prædam non rapuit, non malitiam posuit. Si talis es, adhuc justitia est: quia justitia tibi consilii ne torqueris. Quid magnum est penam timere? Quis enim non timet? Quis latro, quis sceleratus, quis nefarius? Sed hoc interest inter timorem tuum, timoremque latronis, quod latro timet leges humanum; tu autem leges ejus times, ejus penam times quem fallere non potes. Nam si fallere posses, quid non fecisses? Ergo, & concupiscentiam tuam malam non timor tollit, sed timor premittit. Ad ovile venit lupus; latratu canum, & clamore pastorum ab ovili reversus est lupus: ipse tamen semper est lupus? Auditiva? Leo venit, leo redit, prædam non rapuit, sed malitiam non posuit. Semper est lupus prædæ avidus, semper latro.

L 2

non Dei, sed sui ipsius causa, puta quia peccata infamiam generant, aut temporale damnium. Vera penitentia, altera interior, quæ est ipsa virtus penitentia jam descripta; alia exterior, quæ est ipsum sacramentum novæ legis à Christo institutum.

IV. Penitentia est vera virtus. Quoniam quæ præcipiuntur à Deo ad virtutem attinent. Penitentia autem frequenter à Deo præcipitur Matth. 3. Penitentiam agite. . . Facite fructum dignum penitentia. Rursus Luc. 6. Agite penitentiam. Vide S. Thom. 3. part. quæst. 85. art. 1.

V. Penitentia hæc virtus infusa est, ut ex Scripturis sanctis colligitur, & definitur *sess.* 6. *can.* 8. Tridentinum. Si quis dixerit, sine præsentis Spiritus Sancti inspiratione, atque eius adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut penitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit. Hæc penitentia virtus quovis tempore necessaria sit qui peccaverunt, fuit, necessitate mediæ, & præcepti divini, ut definitur Tridentinum *sess.* 14. *can.* 1.

VI. QUÆST. II. Quot gradibus ad penitentiam virtutem pervenitur? RESP. Sex numerantur à Theologis. 1. Dei operatio nos convertentis. 2. motus fidei. 3. motus timoris servilis. 4. motus spei. 5. motus charitatis. 6. motus timoris filialis. Quam doctrinam explicat 3. part. quæst. 85. art. 5. S. Thomas, & Tridentinum *sess.* 6. *can.* 6.

VII. QUÆST. III. Quænam sint penitentia effectus? RESP. 1. Est remissio omnium peccatorum. 2. est remissio pœnæ æternæ. Pœna tamen temporalis non semper tota remittitur. Remittuntur quoque peccata venialia. Peccata semel per penitentiam remissa, absolute, & simpliciter per sequens peccatum post penitentiam peccatorum non reviviscunt. Redeunt tamen secundum quid, inquit 3. part. q. 88. art. 1. S. Thomas, in quantum scilicet virtualiter in peccato sequenti continentur. Quare tantò gravior est malitia peccati sequentis, quanto plura, & scelestiora fuerunt peccata per penitentiam dimissa. Per penitentiam recuperantur quoque virtutes amissæ, non tamen semper in æquali gradu, sed juxta majorem, aut minorem fervorem penitentis.

CAPUT V.

De Sacramento Penitentia, ejusque materia remota, & proxima.

I. QUÆST. I. Quid sit Sacramentum penitentia? RESP. Definitur solè: Est Sacramentum à Christo Domino institutum, quo per jurisdictionem Sacerdotis absolute homini contrito, & confesso remittuntur peccata post Baptismum commissa. Primæ particulæ rationem genericam prædant; cæteræ particulæ exprimunt potestatem in Sacerdote remittendi peccata post Baptismum peccata homini contrito, & confesso. Hæc ultimæ particulæ declarant dispositiones necessarias in penitente, qui suscipere hoc Sacramentum velit.

II. Novatores ex albo sacramentorum rejiciunt Penitentiam. Sed istorum errorem improbat ex S. Matth. cap. 16. ubi Petro Christus inquit: Tibi dabo claves regni caelorum: quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum, & in caelis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum, & in caelis. Mitto alia plurima testimonia divina. Institutum fuisse hoc sacramentum à Christo præcipue post resurrectionem, declarat *sess.* 14. *can.* 1. Tridentinum.

III. Sacramentum istud est omnibus post Baptismum lapsis necessarium ad salutem obtinendam, ut *sess.* 14. *can.* 2. Tridentinum definitur. Hoc sacramentum iterari posse. Catholici omnes docent.

IV. QUÆST. II. Quænam est materia istius Sacramenti? RESP. Duplex istius Sacramenti materia, remota & proxima. De illa nunc, de hac postea. Materia remota sunt peccata, vel mortalia, vel venialia post Baptismum commissa. Originale enim, vel actualia crimina ante Baptismum peccata non sunt istius Sacramenti materia. Nullum est scelus, quantumvis gravissimum, quod remitti hoc Sacramento nequeat, ut contra Montanistas, & Novatianos Ecclesia definitur.

V. QUÆST. III. Quænam est materia proxima istius Sacramenti? RESP. Sunt tres actus penitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio, ut innuit Tridentinum *sess.* 14. *can.* 3. De singulis sermo nobis instituendus est.

CAPUT V.

De Contritione prima Penitentia parte, ejusque naturali, divinaque præcepto.

I. QUÆST. I. Quid sit contritio generatim sumpta? RESP. Universè spectata, prout à perfecta, & imperfecta abstrahit, à verbo contrito suam ducit originem. Contrito idem sonat ac divido, scindo, confringo. Ideo propheta Joel cap. 2. clamat: Scindite corda vestra. Concilium Tridentinum *sess.* 14. *can.* 4. sic eam definit: Contritio animi dolor, ac detestatio esse de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Dicitur animi dolor, quia intra animum sistit. Additur detestatio, quia penitentia non solum est resipiscencia, ut contendunt Lutherani, sed etiam antea vitæ odium. De peccato commisso, id est de omnibus peccatis. Cum proposito, &c. Propositum istud expresse communitur esse debet. Hæc duo, dolor de peccato patrato, & propositum non peccandi de cætero ita connexa sunt, ut unum consistere sine altero nequeat.

II. Proprietates contritionis sunt istæ Libera, bona, supernaturalis, vera, sincera, magna, vehementis. Contritio itaque est actus non coactus, ut blateravit Lutherus, sed liber, & bonus. Præterea supernaturalis sit oportet, tum ratione divini auxilii, sine quo contriti nemo potest, tum ratione motivi, à quo speciem capiat. Adde Concilium *loc. cit.* cum voto præstandi omnia quæ requiruntur ad Sacramentum Penitentia,

tia, nempe confitendi, & satisfaciendi. Vorum istud necessarium est. Præter divinum auxilium, & fidem, timor æternæ pœnæ, & beatitudinis amittendæ, turpitude peccati quatenus offensa Dei, & amor faltem inchoatus divini bonitatis influunt in contritionem. Vera, & sincera contritio esse debet, quæ non in quibusdam lacrymis, non in lectione alicujus libelli, sed in intimo, summoque voluntatis dolore sita est.

III. Contritio hæc summa appetitivè esse debet, quæ Deum omnibus creaturis anteponat, & vehemens, quæ maximo ardore in odium peccati, & amorem Dei feratur. Propheeta Michæas dolorem contritionis parturientis doloribus assimilat, cap. 4. Dole, & satage filia Sion quasi parturientis: & Isaias cap. 59. Rugiens quasi ursi omnes, & quasi columna meditante gemamus. Necessè haud est ut erumpat in lacrymas, quæ interdum fluunt ex indole, & sensuum dispositione.

IV. QUÆST. II. Præceptum contritionis obligatne continuè ac homo peccavit? RESP. Necessarium esse contritionem jure naturali, Divino, & Ecclesiastico fatentur omnes. De tempore obligationis disputant Theologi. Plures docent hoc præceptum urgere singulis diebus festis, quibus audiendum est Missæ Sacrificium. Alii quoties peccatum commissum memoriæ occurrit. Alii continuè ac patratum peccatum est. Illorum opinio qui limitant hoc præceptum ad mortis articulum, & ad receptionem, vel administrationem Sacramentorum, penitus falsa est, & vi justæ rationis proscripta.

V. Tem. 1. in Decalog. lib. 1. diff. 4. cap. 10. fuso calamo dixi quætionem de obligatione contritionis factam post patratum crimen letale. Tâ statim moraliter, non physicè accipiendum est. Latitudo temporis præcisè definiti nequit. Graviores Theologi, Scripturarum, & Patrum testimonis nixi, docent mortaliter peccare illos qui diu differunt conversionem. Quantum temporis comprehendit Tò diu? Aliqui dicunt mensē. Ego hebdomadam præter propter intelligem. Sententia hæc, quæ defendit peccatorem differrentem ultra hebdomadam suam conversionem media contritione, graviter peccare, mihi videtur probabilior. Scripturæ Sanctæ passim, sicut, & Patres omnes invehuntur contra peccatores differentes suam conversionem ad Deum. Admissa plurimum opinatione, quæ efficacitate concionatores è suggestu revincere peccatores valent ut non differant de die in diem suam conversionem, ut statim se convertant, quia incertum est mortis tempus, & quæ hora non putamus Filium hominis venire? Qui in peccato persistunt, periculo moriendi in peccato se exponunt. Homo peccato mortali inquinatus mancipium diaboli est. Licitum ne est diabolo inservire, aut in ejusdem famulatu perseverare? Expedire ne sub ira Dei, & in ejusdem rebellionem persistere? Expergiscimini filii hominum, & Deum audite clamantem: Ne differas de die in diem: non dicit de mense in mensem, de anno in annum, sed de die in diem. Legite divina testimo-

nia, & Patrum documenta quæ *loc. cit.* adduxi, quare hic repetere opus non est.

VI. QUÆST. III. Quid de opinione Leanderi asserenti præceptum contritionis obligare per se tantum in articulo mortis, dicendum? RESP. P. Leander tract. 5. diff. 1. quæst. 38. allegat pro rescripta opinione Vazquez, Hurtadum, Diana, Villalobosum, Lugo citantem Navarrum, Durandum, Sotum, Bonacinam citantem Suarez, Mollesium, Fillicium. Hæc opinio falsa, & laxa est. Num omnes citati auctores eam doceant, penes Leandrum esto. Præterea hæc opinio damnata est. Evinco. Ecclesia damnavit opinionem casuisticas defendentes præceptum charitatis non urgere per se extra articulum mortis, vel extra quinquennium. Ergo damnata quoque est præfata opinio. Probo. Peccatores attinguntur non extra articulum mortis, & intra quinquennium amare Deum? Ais? Ergo etiam tenentur contritari. Nequeunt enim amore charitatis Deum prosequi, nisi conterantur de patris culpæ. Ergo damnatio prioris doctrinæ necessariè inferat damnationem alterius.

VII. QUÆST. IV. Quid sentiendum de seu quenti opinione P. Sporer? RESP. P. Sporer 3. part. c. 2. *sess.* 2. §. 2. num. 174. ait: Præceptum contritionis etiam in articulo mortis, non obligat hominem peccatorem usu sacramenti cum attritione justificatum. Ita Henricus, Vazquez, Canus, pluribus allegatis, Cardinalis De Lugo, Dicastillus, Layman. Hæc opinio falsa est, & ut imbecillitati meæ videretur, æternæ Christianorum salutis perniciosissima. Præceptum enim charitatis impleri sine contritione, aut implicita, aut explicita nequit. Ergo relata opinio contenta videtur in *thesi* 7. proscripta ab Innoc. XI.

VIII. QUÆST. V. An præceptum contritionis ex charitate concepta DESIERIT in lege evangelicæ admisso Sacramentorum usu? RESP. Adfirmat P. Sporer *loc. cit.* num. 173. his verbis: Præceptum contritionis non obligat eos qui usu sacramenti cum attritione justificati sunt, aut justificari volunt. Communissima apud citandos infra. Ratio est, quia Christus in nova lege, singulari privilegio aliud quoque medium justificationis instituit, scilicet sacramenta mortuorum Baptismi, & Penitentia, ut proinde, modò solius contritionis perfectæ NECESSITAS DESINAT: alioquin cerè Christus instituitens ac præcipiens confessionem sacramentalem, medium per se satis durum, & difficile, si insuper etiamnum requireretur contritio perfecta, & ipsa peccatori satis difficilis, non alleviasset, sed multum aggravasset onus legis, esseque PEJORIS conditionis Christiani, quam olim veteres, qui ad solam contritionem obligati, per eam justificabantur.

IX. Lacrymis amarissimis hæc inaudita paradoxæ deflenda sunt potius quam acri stilo pertingenda. Evertunt primum Religionis Christianæ fundamentum, nempe charitatis legem. Et tamen hæc doctrinam communissimam vocat P. Sporer, & pro ea citat Henricum, Vazquez, Can-

impetranda à Deo misericordiae, qua erecti, vitam, & mores emendare constitimus. Postremò CHARITATE CORDA NOSTRA ACCENDUNTUR, ex quo liberalis ille timor probi & ingeniosè filii dignus erit: atque ita unum illud veritè ne qua in re Dei maiestatem ledimus, peccandi consuetudinem omnino destrimus. Hisce igitur quasi GRADIBUS ad hanc præstantissimam penitentis virtutem pervenitur.

§. II.

SS. Augustini, & Thomæ testimoniis necessitas charitatis inchoata demonstratur.

I. S. Augustinus episc. 45. ad Anastasium hæc scribit: inaniter putas victorem se esse peccati qui penam timore non peccat: quia est non implere foris negotium male cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis. . . Inimicus ergo iustitiæ est qui penam timore non peccat; amicus autem erit, si ejus amore non peccet: tunc enim verè timebit peccare: nam qui gehennas metuit, non peccare metuit, sed a-dere: ille autem peccare metuit qui peccatum ipsum, sicut gehennam, odit. Item tract. 5. in Joannem. Filii Dei discernuntur sola dilectione, & charitate à filiis diaboli. Denuò in expositione episc. ad Galatas: Non auferuntur peccata, nisi gratia fidei, quæ per dilectionem operatur. Sexcenta alia S. Doctoris testimonia rescribere possem, quæ prætereo.

II. S. Thomas 1. 2. quæst. 107. art. 1. ad 2. hæc scribit: Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum; quia qui TIMORE POENÆ ab aliquo peccato abstinere NON SIMPLICITER ejus voluntas à peccato recedit, SICUT recedit voluntas ejus qui AMORE JUSTITIÆ à peccato abstinere: & propter hoc lex nova, quæ est lex amoris, dicitur animum cohibere. Rursus lib. 4. contra Gentes cap. 72. hæc docet. Primum quod in Penitentia requiritur, est ordinatio mentis, ut scilicet mens convertatur ad Deum, & avertatur à peccato, dolens de commissis, & proponens non committendum, quod est de ratione contritionis. Hæc verò mentis reordinatio sine gratia esse non potest: nam mens nostra debet ad Deum converti non potest sine CHARITATE.

III. Tandem multis pluribus aliis testimoniis 3. p. q. 85. art. 5. luculentissimè exponit necessitatem charitatis ad Penitentiam sacramentum, ubi est institutum controversiam discutit. Inquirunt enim, utrum principium penitentis sit ex timore? Respondet autem his verbis: Primum principium est Dei operatio convertentis cor, secundum illud Thren. ultim. Convertite nos Domine ad te, & convertemur: secundus actus est motus fidei: tertius est motus timoris servilis, quo timore suppliciorum à peccatis retrahitur: quartus actus est motus spei, quo quis sub spe veniæ consequendæ assumit propositum emendandi: quintus actus est MOTUS CHARITATIS, quo alicui peccatum displicet SECUNDUM SE IPSUM, & non jam propter supplicia: sextus actus est motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliqui emendam Deo voluntarius offert. Sic igitur patet quod actus penitentis à timore servili procedit sicut à primo motu affectus

ad hoc ordinato; à timore autem filiali sicut ab immediato, & proximo principio. Hanc doctrinam repetit in Supplem. quæst. 3. art. 1. ad 4. Malitia autem in culpa mortali mensuratur ex eo in quem peccator, in quantum est ei indigna; & ex eo qui peccat, in quantum est ei nociva. Et quia homo debet magis Deum quam seipsum diligere; ideo plus debet odire culpam, in quantum est offensiva Dei quam in quantum est nociva sibi.

IV. Hæc est splendidissima christiana penitentis pictura, quam vividis coloribus delineavit S. Thomas, & ad cujus exemplar Concilium Tridentinum sess. 6. formavit 6. decretum, recte Dominico SOTO. Sed prætermisso Soto Dominicano, hoc testatur BOSSUETUS, hæc loc. citat. pag. 90. scribens: Non ergo immeritò diximus, tantam esse sacrosancti Synodi Tridentinæ cum S. Thomæ doctrinæ consonantiam, ut ex hæc illa quodammodo contexta esse videatur.

V. Ulterius præfatam doctrinam mirum in modum confirmat, & declarat S. Thomas 1. 2. q. 113. art. 10. his verbis: *Est iste COMMUNIS, ET CONSUETUS cursus justificationis ut, Deo movente interius animum, homo convertatur in Deum primò quidem conversione imperfecta, ut postmodum ad perfectam deveniat. Quia CHARITAS INCHOATA MERETUR AUGERI, UT AUCTA MERETUR PERFICI, sicut Augustinus dicit: QUANDOQUE verò tam vehementer Deus animum movet, ut STATIM quamdam perfectionem justitiæ assequatur, sicut fuit in conversione Pauli, &c.*

VI. Hanc ipsam doctrinam præmiserat ibid. art. 5. ad 1. inquit: Ergo dicendum, quod ad eandem virtutem pertinet prosequi unum oppositorum, & refugere aliud: & ideo sicut ad charitatem pertinet diligere Deum, ITA ETIAM DETESTARI PECCATA, per quæ anima separatur à Deo.

VII. Rursus ibidem art. 7. ad 2. subdit: *Libere arbitrium potest simul in duo moveri, secundum quod unum ordinatur ad aliud. Motus autem liberi arbitrii in peccatum ordinatur ad MOTUM LIBERI ARBITRII IN DEUM. Propter hoc enim homo detestatur peccatum, QUIA EST CONTRA DEUM, cui vult adbarere (per dilectionem scilicet.) Ideo liberum arbitrium in justificatione impij SIMUL DETESTATUR PECCATUM, ET CONFERTIT SE IN DEUM, SICUT ETIAM CORPUS SIMUL RECEDENDO AB UNO LOCO ACCEDIT AD ALIUM.*

VIII. Aut Concilio Tridentino, SS. Augustino, & Thomæ, & Catechismo Tridentino nuntium remittant adversarii: aut hæc doctrinæ fides submittant, victasque manus dent necissam esse. Plura alia testimonia SS. Patrum omnino brevitas causa.

§. III.

Rationibus ex Scripturis sanctis haussis evincitur necessitas charitatis inchoata ad Penitentiam sacramentum ritè suscipiendum.

I. PRIMUM, maximumque mandatum dilectionem Dei imponit. Nullum tempus assignari potest quo preceptum istud magis urgeat, quam dum agitur de recuperanda per penitentiam Dei amicitia. Ideo enim Christianus peccavit, quia Deum non amavit. Ergo tum potissimum divino flagrare amore obstringitur cum dolere de Dei amicitia amissa, eamque redintegrare toto virium conatu latagit.

II. Confirmare oportuno exemplo doctrinam hanc lubet. Audi Filium prodigum patrem alloquentem. Doleo pater, & quam valeo, vehementer doleo, quod peccaverim. Antea hæc flagitiæ, & sceleratæ vitæ ventam enixè rogo, effragitæque. Ingentis hereditatis tuæ adeundæ amplexor de flagro, firmamque concipio spem eandem assequendi. Sed quia toties peccavi contra mandata tua, vehementer timeo ne illam sim amissurus: & ob hunc timorem subeundi tam grave damnum vehementer me poenite peccasse. Scias tamen velim, mi pater, quod intus in corde meo latitat, non amor erga te, erga bonitatem tuam, cuius nec levem, inchoatamque scintillam exutor; sed solus timor damni sustinenti, sola spes opulenti patrimonii obtinendæ uita mihi est ad te rediendi causa. Non te amo amantem; sed te timeo poenans, & supplicia militanem. Non amo bonitatem tuam erga me profusissimam; sed reformidò exheredationem meam mihi perniciosissimam. Hanc hereditatem concupisco; & ex hoc concupiscentiæ amore erga divitias tuas, spes in me consurgit eandem assequendi. Ama ergo pater filium te non amantem, sed pertimescentem. Ah fili nequam, & indignissime! Sicine patrem alloqueris? Apage in malam crucem. Ah clementissime pater! Tempora, quæso, parumper indignationem tuam. Si meus te sermo concitavit, causam cur ita locutus fuerm, audire supplex deprecor, effragitæque ne dedigeris. Theologi illi, magistri illi, quos tumet, o pater, pro conscientie meæ regimine mihi assignasti, hæc me docere doctrinam. Ibi præfatum sermonem altius animo meo imprimere conati sunt. Ibi, isti, inquam, mihi iustas, haudquaquam necesse esse ut in hæc mea penitentia, & reconciliatione te vel inchoatæ charitatis, & initialis amicitie dilectione prosequar, sed sufficere ut ob cladium, poenarumque metum de peccatis meis doleam, amoreque concupiscentiæ erga insatiam hereditatem tuam mihi obveniendam ardeam, Hanc servilem doctrinam, o pater, egomet, vel ipso lumine quo me tu magna clementia perfudisti, ut falsam, communique sensui adversantem reputabam. Quid? ipse dicebam. Inimicus, offensoque evasi amantissimi patris mei: & novum amicitie foedus cum eodem instaurabo, quin illum sincera charitate,

suavique benevolentia redamem? Quid? Ille me charitate impensa diligit; & ego ipsam ob hereditatem possidendam dumtaxat concupiscam? Dum tali effari audierunt Theologi tui, continuo vociferantes, me terribi rigoris, stulticiæ insinularunt, & velut hæreticæ sententiæ fautores redarguerunt: quorum vocum strepitu perterritus, illorum tandem placitis auscultavi. Adjecerunt illi solummodo, ne illos gravare, ut mihi caveam, videat, postquam in jus hereditatis capiendæ restitutus, & plene, media absolute, tecum reconciliatus fuero, me postea mortis tempore, singulisque quinquenti, biennivse semel saltem te charitatis amore prosequi debere. Illos ergo, pater optime, redargue, increpa in illos, non in me, animadvertito. Hæc est autem viva imago peccatoris, qui solo gehennæ timore, & spe beatitudinis æternæ obtinendæ, & dolore amittendæ concussus ad Deum redit, ut cum eodem reconcilietur, omnia amore vel initiali erga illum bonitatem sublato. Ex inimico amicus fieri vult: & amare amicum patrem non studet, non curat, non nititur.

III. Altera ratio sic proponitur. Vita cordis amor. Amore peccator ad creaturam convertitur, receditque à Deo. Hæc averso à Deo, & conversio ad creaturam per solam aversionem à creatura, & conversionem ad Deum auferri potest. Amor quippe erga creaturam auferri nequit, nisi per amorem erga creatorem.

IV. Adultus cum primum moraliter usum rationis attingit, Deum amore prosequi, eique & se, & omnia subjicere obstringitur ut ultimo fini, sicuti omnes Thomistæ, & alii Theologi docent: ergo potiori jure, dum post patrata peccata Dei rebellis evasit, amore in Deum se convertere debet.

V. Qui odio in proximum ardet, absolute capax non est, nisi postea odet, erga proximum amorem accendat. Christiani mortaliter peccantes rursus crucifigunt Filium Dei, & cum Deo inimicitiam contrahunt. Quomodo hæc auferri inimicitia potest nisi amore? Petrus amare Paulum offensum atringit, ut cum illo novum amicitie foedus inear: & Sempionius, qui Dei Filio peccato mortem intenuit, reconciliatorem cum eodem inquit quin illum amet? Solo amore concupiscentiæ, solo timore gehennæ divinum illud amicitie foedus redintegrabit? Vulgare axioma: *Si vis amari, ama*; respectu divinæ amicitie locum non habebit: Deus testatur: *Diligentes me diligite*. Cor est quod Deus petit: *Fili, præbe mihi cor tuum*. Quomodo præberi cor illud Deo potest nisi amicitia amore?

VI. Qui voluntatem deliberatam non habet omnia mandata servandi, non est absolute capax: sed nemo servat omnia mandata absque charitate initiali vales: ergo ad Sacramentum Penitentis dignè suscipiendum est necessaria charitas inchoata. Primum propositionem admittunt omnes. Secundam evincit. Voluntas constans, & firma servandi omnia mandata includit voluntatem servandi primum, & maximum mandatum charitatis, quod est universalis legis caput, & ad quod

quod cetera omnia mandata ordinata sunt. Implicat autem in terminis, ut ajunt, propositum efficax & deliberatum diligendi Deum sine amore Dei. Quid enim est velle sincerè servare charitatis mandatum nisi recipi Deum amore profecti? Quare sapienter S. Augustinus *tract. 74. in Joan.* scribit: *Quomodo ergo Dominus dicit: Si diligitis me, mandata mea servate: & ego rogabo Patrem, & alium Paraclytum dabit vobis: cum hoc dicat de Spiritu Sancto, quem nisi habeamus, nec Deum diligere possumus, nec ejus mandata servare? Quomodo diligimus, ut eum accipiamus, quem nisi habeamus diligere non volumus? Aut quomodo mandata servavimus, ut eum accipiamus, quem nisi habeamus, mandata servare non possumus?*

VII. Non me latet, orta attritionis servilis opinione, una cum Probabilismo Salmanticæ, ut fuisse ostendi *tom. 9.* plures Probabilitas charitatis mandatum ferè evacuasse. Ad istorum doctrina profcripta est, ut alibi retuli.

§. IV.

Diluantur adversariorum objecta.

I. Opponunt 1. Dolor, qui requiritur ad Pœnitentiæ sacramentum, dilponere, non destruere sacramentum debet. Dolor charitate inchoata formatus delet omnia peccata. Ergo nihil restat sacramento destruendum; & tamen est sacramentum mortuorum, quod delere peccata debet.

II. Hoc est potissimum adversariorum argumentum, quo nihil efficacius falsitatem opinionis formidolosæ attritionis patefacit. Nihil falsius quam charitatem inchoatam delere peccata. Quid ad hæc Attritionarii? Edisserant nobis eruditi adversarii an per XIII. sæcula in aliquo SS. Patrum reperitur charitatem destruere sacramentum Pœnitentiæ? Hæc doctrina, & universæ antiquitati, & Tridentino, & ejus Catechismo incognita fuit. Dico itaque, Pœnitentiam esse sacramentum mortuorum, & producere primam gratiam habitalem vivificantem, quæ diffunditur per Spiritum Sanctum inhabitantem illis qui charitate inchoata dispositi sunt per Spiritum Sanctum moventem, & nondum inhabitantem. Et sine hac gratia actuali, & amore initiali nemo potest credere, sperare, diligere, & pœnitentiam agere, sicut oportet, ad justificationis donum obtinendum, ut definit Concilium Tridentinum. Omnibus virtutibus habitualibus præcunt actus imperfecti ejusdem speciei, ut Theologi omnes fatentur. Adversarii legant S. Augustinum *lib. de Nat. & grat. cap. ult.* ubi inquit: *Charitas inchoata, inchoata justitia est; charitas provelta, provelta justitia est; charitas magna, magna justitia est; charitas perfecta, perfecta justitia est.* Jure profcripte fuere propositiones Bajanae 62. & 63. quod negarent hujus duplicis vivificationis, & duplicis charitatis imperfectæ, & perfectæ distinctionem, sicut & aliæ similiter hanc duplicem charitatem negabant. Quare non nisi ab illis qui ignorant errores Bajanos, adversus sententiam propug-

nantem necessitatem charitatis initialis ad sacramentum Pœnitentiæ dignè suscipiendum obrudi silem valent.

III. Opponunt 2. S. Thomas 3. 2. q. 70. docet: *Minima gratia potest resistere cuiuslibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale. . . . Minima charitas diligit Deum quam cupiditas milita auri, & argenti.*

IV. Resp. Ibi S. Thomas loquitur de circumfusione, quæ Baptismum potest debere. Integre articulum rescripsi *tom. 9. lib. 1. diff. 2. c. 1. q. 9.* §. 2. & palam feci ibi expressè loqui Angelicum de gratia sanctificante quæ in Baptismo infunditur, atque adeo de charitate habituali. Quid quod S. Thomas hoc ipsum adversariorum argumentum 3. 2. q. 84. n. 5. sibi opponit argum. 2. *Universa delicta operis charitatis. . . . Ergo habenda charitatem, & silem, & misericordiam potest quisque saltem consequi etiam sine Pœnitentiæ sacramentis.* Audiant nunc S. Thomæ responsum. *Ad secundum dicendum, quod ex quo aliquis peccatum incurrit, CHARITAS, sicut, & misericordia NON liberant hominem à peccato sine pœnitentiâ. Requirit enim CHARITAS, quod homo DOLEAT DE OFFENSA IN AMICUM COMMISSA, & quod amicum suadet satisfacere. Requirit etiam ipsa fides ut per virtutem passionis Christi, quæ in SACRAMENTIS Ecclesie operatur, QUÆRAT JUSTIFICARI à PECCATIS.* Requirit etiam ipsa misericordia ordinata ut homo subveniat penitendo *sue miserie, quam per peccatum incurrit, secundum illud Proverb. 14. Misera facit populo peccatum.* Undè *Eccles. 30. dicitur: Misereere anime tue placenti Deo.* En adversariorum principium à S. Thomæ consullendum. Charitas actualis inchoata tollit affectum, & voluntatem peccandi. Gratia verò sanctificans delet maculam peccati.

V. Quod opponunt ex Appendice adjecta ad Concilium Romanum sub Benedicto XIII. nihil adversus nostram sententiam evincit, ut mox ostendam, sed potius contra adversarios urget.

V.

Sententia formidolosæ attritionis in 1. thesi ab Innoc. XI. profcripta vi evidentis rationis evincitur contenta.

PROPOSITIO DAMNATA.

NON est illicitum in sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore sacramentis, relicta tutiore, nisi id veteri conventio, aut periculum gravi damni incurrendi. Hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis sacerdotalis, aut episcopalis.

I. Fulo calamo *tom. 9. lib. 1. diff. 2. c. 10.* recentius interpretationem, quibus adversarii prætereare suam opinionem student à præfata damnata thesi. Fatentur uno ore, quod opinio de attritione servili, si sit solum probabilis, vel probabilior, vel probabilissima, continetur in thesi damnata. Sed ajunt hanc suam opinionem prætergere di probabilitatis confinia, & esse moraliter certam. Audi

II. Audi P. Cardenas, qui in *Crisi D. 2. c. 6. art. 2. q. 1. n. 6.* inquit: *Decretum loquitur de probabilibus. Hac autem doctrina non est merè probabilis, sed omnino certa, & indubitabilis propter definitionem Concilii Tridentini.*

III. P. Dominicus Viva in *prop. 1. Innoc. XI. n. 21.* hæc scribit: *Opinionem de sufficientia attritionis. . . . non esse merè probabilem, aut probabilissimam, sed præctice, & moraliter certam.* Et rursus in *Car. q. 3. art. 2. n. 7.* hæc docet: *Afferre attritionem non esse sufficientem &c.* Hæc opinio post Tridentinum tanquam improbabili rejicitur communissimè. . . . Post Tridentinum amissi omnem probabilitatem. Iterum in *prop. 14. Alexandri VIII.* hæc adjicit: *Prohibitio autem illa Alexandri VII. ne alterutra ex istis opinionibus censuratur, non insert utramque opinionem esse probabilem.* Et *n. 31.* addit: *Cum hujusmodi PROHIBITIONES SÆPE FLANT IN BONUM PACIS.* His paucis verbis eludit decretum Alex. VII.

IV. Similia docent communiter Probabilistæ defensores attritionis formidolosæ. Porro hæc jactata moralis certitudo est facti falsitas luce meridiana clarior, est commentum, imaginaria & manifesta chimæra, improbata ab Alexandro VII. prohibente censura notari alterutram opinionem.

V. Plusquam centum Theologi ex universo orbe catholico celeberrimos, quibus comparati Casuistæ defensores attritionis formidolosæ parum replendent in Republica litteraria, quos *tom. 9.* recensui doctissimi Cardinales Denhoffius, Aguirius, Le Camus, Monillanus, plurimi Archiepiscopi, & Episcopi, quos inter doctissimus BOSSUETUS, qui solus prævalere centum Casuistis; celeberrimos Universitates Parisiensis, Lovaniensis; omnes ferè Theologi Augustiniane Religionis, & hodiè Dominicane. Quid si celeberrimi BENEDICTINI Ordinis, quid si aliorum Ordinum Theologos recensere? Illud satis fit vix hodiè reperiri alicujus nominis Theologum præjudicii vacuum, qui opinionem de attritione servili non refuter.

VI. Tota hæc numerosissima multitudo insignium Cardinalium, Episcoporum, Universitatum satis non est ad constituendam opinionem probabilem apud Probabilistas, qui defendunt quatuor Casuistas, immò unum, juxta P. Viva, si sit doctissimus, efficere opinionem probabilem? Quid quod Probabilistæ defendunt attritionem servilem esse certam, quia contendunt definitam esse in Concilio Tridentino? At evulgata Historia Cardinalis Pallavicini, vel ipsi defensores attritionis servilis fatentur, nihil hæc de re definitum est.

VII. Ergo evidentissimum est jactatam certitudinem moralem esse falsissimam, vanumque commentum, injuriosum decreto Alexandri VII. tot Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, & tot gravissimis Theologis, perniciosissimum imperitiosum, qui ex tali asserta certitudine decipiuntur. Ergo hæc moralis certitudo retrahenda, & eliminanda est. Undè hanc formo argumentationem.

VIII. Si opinio attritionis servilis esset tantum probabilis, vel probabilior, vel probabilissima, fatentibus adversariis, esset damnata ab Innoc. XI. Sed veritas facti evidentissima, luculentissima est universo litterato orbi, talem opinionem non esse moraliter certam elidentem probabilitatem contrariæ sententiæ. Ergo tam evidens est opinio de attritione servili contineri in decreto Innocentiano, quam evidens, competentque est certitudinem moralem dicendam esse arbitrarium commentum, & inauditum paradoxon.

IX. Illud dicitur moraliter certum quod unanimitè consensu à Theologis defenditur. Illud probabile, vel probabilis, quod à gravibus Theologis in utramque partem disputatur. Tam certum est hanc controversiam in utramque partem disputari, ut Alexander VII. prohibere non aliter opinio censura notaretur, donec aliquid à S. Sede definitum fuerit. Post duodecim annos Ven. Innoc. XI. definitivè in perfidiosis sacramentis ex opinionibus controversis tutiorem amplectendam esse. Post hoc decretum defensores attritionis servilis evulgarunt suam opinionem, quæ sub Alexandro VII. erat tantum probabilis, & inter Probabilistas communior, evasit certam, & extra controversiam. Illud autem certum est post decretum Alexandrinum sententiam attritionis servilis coercitam fuisse inter Casuistas, & evulgato decreto Innocentiano contrariam doctrinam prævaluisse inter graviores Theologos.

X. Celeberrimi Theologi Salmanticenses Scholastici *tom. 12. p. 2. tract. 24. diff. 7. dub. 1. §. 6. n. 51.* quamquam defensores attritionis servilis, candidè fatentur relatum certitudinem moralem esse purum, putumque commentum. En illorum verba. „ Hæc responsio non satisfacit, nec sufficere potest. Desere enim assertioni nos, tre omnimodam certitudinem fundatam in definitione Concilii Tridentini. . . . Philaletus, refert centum auctores productis nominibus contrariam nobis sententiam insipientes. Et quid, quid sit de hoc, assertionem non esse definitam, in Concilio Tridentino constat satis evidenter, ex decreto Alexandri VII. . . . Pontifex prohibet, bet censuras in unam & alteram partem, donec, inquit, ab hac S. Sede fuerit aliquid definitum, palam supponens NIHIL hæcenus definitum esse ab Ecclesia circa istam controversiam.“

XI. En novam ineluctabilem confirmationem chimericæ certitudinis moralis, & indubitæ. Alterum responsum præbet Attritionarii, nempe decretum Innocentianum prohibet usum opinionis probabilis relicta tutiore in sacramentis conferendis, secus verò in recipiendis. Hæc responsio, inquit Salmanticenses, est mera fuga speculativa, menti Pontificis in illa propositione repugnans. Similia docent Tournely, & alii attritionis servilis propugnatores. Evidens ergo est, vel celebriorum adversariorum confessio, certitudinem moralem, cui unac fidem communiter Casuistæ, esse chimæram; & decretum Innocentianum prohibere usum opinionis probabilis, re-

§. VI.

PARADOXON Salmanticensium paucis refellitur, & sententia nostra confirmatur.

Respondent itaque Salmanticenses n. 53. his verbis: „ Ut autem non videamur „ difficultatem fugere, aut timere vel in his quæ ad „ proximi spectant, responderet admittendo tota „ tum syllogismum. . . . Nostra namque sententia „ non solum est probabilior, & communior, „ sed etiam TUTOR, quam contraria.

II. Legionis scholasticorum numquam terga vertunt, sed trucidari potius volunt. Ad orbem condito simile paradoxon, ut mihi videtur, non est auditum. Hæc doctrina est contra omnes Catholicos: evertit funditus Christi regnum charitatis partium, charitate erectum, charitate perfectum.

III. Sed rationes cur Theologi isti propugnant opinionem attritionis servilis esse tutiorem, & tutissimam, indicemus. Hæc est eorum argumentatio. Amor charitatis Dei super omnia conjugitur nequit cum peccato mortali. Hic enim est error Baji. Ergo ut hic error declinetur, dicamus oportet, attritionem servilem omni charitate vacuam esse longe tutiorem, immo unicè tutam, quia sacramenti proximum defendit.

IV. Mirum est potius perdoctos viros tam crassum & erroneum sophisma objicere. Ipsi fatentur Alex. VII. prohibuisse, ne alterutra sententia censura notaretur, nihil Tridentium deesset: & eadem pagina censuram Bajaniismi inurere sententia nostre illos non pudet? Ignorant perdocti viri Bajum errasse, quia charitatem habitalem cum peccato conjunxit. Erravit præterea Bajus, quia charitatem actualem imperfectam ab habituali non distinxit. Nos dicimus, charitatem actualem imperfectam conjugitur cum peccato proxime expellendo per gratiam sanctificantem posse. Dicimus cum S. Thoma, contritionem charitate imperfecta formatam esse materiam sacramenti Pœnitentiæ? ut fiat sacramentum expellens peccatum, requiritur forma. Corruit ergo undique verum vanissimum sophisma Salmanticensium.

V. Quam inauditum sit recentium paradoxon, paucis habeto. Si doctrina formidolose attritionis est longe tutior, & ergo omnes Theologi, omnes Concionatores clamare deberent: Christiani cavete à charitate Christi etiam imperfecta. Longè magis cavetote ab amore Dei ferventiori, & ferventissimo: cavete, quæso, ab hac divina charitate, dum acceditis ad sacramentum Pœnitentiæ: cavete, inquam, cavete ab hac divina charitate, quia charitas ista destruit, exterminat sacramentum Pœnitentiæ. Cavete, quia si charitate flagrantem ad tribunal pœnitentiæ acceditis, hæretici Bajaniismi estis. Accedit solum perterrefacti pœnarum gehennæ timore, & amore concupiscentiæ propriæ beatitudinis succenti. Cæterum amor Dei super omnia longè à vobis sit,

exulet ab animabus vestris: quia iste amor Dei super omnia hostiliter pugnat cum sacramento Pœnitentiæ, illudque exterminat. In sacramentis recipiendis tutiora ex definitione Ecclesiæ sequi debetis. Longè tutius est, si accedatis ad sacramentum Pœnitentiæ solo timore servili percussam, quam si adeatis divina charitate flagrantem. Blasphemias istæ sunt legitima, nisi me omnia fallunt, & necessaria confectaria doctrinæ Salmanticensium.

VI. Heinc collige sententiam nostram esse certam, & adversariorum, ut mihi videtur, opinionem contineri in decreto Innocentiano. Jactata certitudo moralis est mera chimæra, ut doctores adversarii fatentur. Quod propositio damnata comprehendat solos ministros conferentes sacramentum, non fideles recipientes, est, inquit Salmanticenses, mera fuga peccatorum mentis Pœnitentiæ . . . repugnant. Tandem quod opinio attritionis servilis sic tutior est paradoxon quod universum Christi Evangelium & Religionem christianam evertit. Adversarii ipsi, non lectus ac edificatoris Turris Babelicæ, propriam sententiam lacerant, destruant, damnant. Nam dum unus trullam petit, alter cæmentum porrigit. Si plura hoc de argumento cupis, consule tom. 9. lib. 1. diff. 2. ubi omnia adversariorum sophismata labefacta, & plura quæ ad historiam hujus controversiæ attinent, invenies.

CAPUT VIII.

Nonnulla questiones de dolore, & proposito non peccandi resolvuntur.

QUÆST. I. An pœnitens elicere dolorem debeat de peccato cum intentione confitendi? RESP. Negant Lugo, Averla, Tamburinus, Gobat, Moya, Sporer, Illung, & alii. Sed hæc opinio rejicienda est ut minus probabilis. Dolor iste actio est sacramentalis. Ergo per intentionem pœnitenti subijcienda est formæ sacramentalis. Neque enim in solo ministro, sed etiam in pœnitente necessaria est intentio. Non sunt tamen hæc metaphysicè & subtiliter discutienda, quoniam eo ipso quod quis confiteri velit, doleatque de peccatis, re ipsa dolor illius respectum dicit ad sacramentum. Non sunt ergo, ad hoc quod attinet, pœnitentium mentes torquendæ.

II. QUÆST. II. An dolor procedere confessionem debeat, an satis sit ut post confessionem ante absolutionem eliciatur? RESP. Omnes adfirmant, dolorem procedere absolutionem debere, cum sit ejusdem proxima materia. Disputant verò Theologi in utramque partem, num antecedere confessionem, que dolorosa dicitur, debeat. Navarrus, Toletus, Vazquez, Hurtado, Diana, Bonacina, Suarez, Lugo, Sporer, Gobat, Moya, Tamburinus, & alii defendunt fat esse ut subsequatur confessionem, & antecedat absolutionem. Alii insistent oppositum. Præcisus casibus repentinis, & insolitis, communiter loquendo mihi probabilius est quod debeat precedere confessionem: tum quod in sacramentis tutiora, dum res in controversiam vocatur, sequi debeamus:

mus: tum quod medio isto dolore pœnitens de statu peccati mortalis, & diabolice servitutis ad statum filiorum Dei transire debet. Transitus iste, communiter loquendo, non fit in instanti, aut paucis momentis. Habenda tamen pœnitentium ratio est. Nam dum iusti contentur, facillimè dolent, & conteruntur, cum habitualiter dispositi sint. Contra, peccatores gravi sarcina onuli difficilissimum hunc concipiunt doloris partum. Confessariorum est instruere pœnitentes ut antequam ad sacrum tribunal accedant, aliquod congruum tempus infumant in hoc dolore concipiendo. Proponant illis que meditari puncta debeant, quas considerationes formare, ut se ad hunc pariendum dolorem excitent: doceant precibus opus esse, quibus à Deo auxilium implorent, quo, ut oportet, conterantur.

III. Dolor iste ita perdurare moraliter debet, ut vi ejusdem absolvendus penitens sit, cum iste dolor fit absolutionis materia. Diana refert plures defendentes, dolorem ante plures annos elicitum perdurare, dummodo retractatus non sit. Quæ opinio falsa, & laxa est. Escobarus, Diana, Arriaga admittunt præcedentiam longi temporis. Alii dicunt, dolorem ante quatuor, aut sex dies, alii ante mensum elicitum sufficere. Sed quid in congerendis his falsis opinionibus tempus tero? Dolor moraliter præfens sit oportet. Pro praxi concipiendus dolor est ante confessionem, & renovandus in ipsa confessione, dum impedienda absolutio est.

IV. Etiam in confessione venialium necessarius est dolor iste. Non est necesse ut de omnibus venialibus dolor concipiatur, cum venialia non sint materia necessaria, sed libera: fat est ut de aliquo veniali graviore dolor concipiatur, & propositum expressum habeatur illud vitandi, quando nulla materia necessaria clavibus subijciatur.

V. QUÆST. III. Quid dicendum de opinione P. Viva assertantis, dolorem conceptum ex merito damni temporalis sat esse ad Confessionem? RESP. P. Dominicus Viva in Tractatu in proposito. 1. Innocentii XI. n. 26. docet, sufficere attritionem supernaturalem ex metu temporalium pœnarum, ut à Deo vindicæ infligendarum, concluditque: Licet equitur hujusmodi opiniones probabilissimas, omnesque tutioribus. Quis definitivè ejusmodi opiniones esse probabilissimas? Probabilissimæ? At Romana Sedes, etiam admisso quod essent probabilissimæ, jubet ut in Sacramentis, dum de materia, & forma agitur, sequamur tutiores sententias omnis probabilibus.

VI. P. Tamburinus lib. 1. Meth. Confess. c. 1. §. 4. n. 11. inquit: „ Inter motiva attritionis, „ de quibus n. 4. diximus, licet aliqui non ad „ mittant aliud quartum, id est timorem mali „ temporalis . . . timorem infamie, carceris, egritudinis, &c. tamen in sententia probabilissima „ etiam hoc motivum est sufficiens, si hujusmodi „ di mala timeantur ut à Deo inflicta, vel infligenda.

VII. Hanc opinionem existimo non modo falsam, & laxam, sed contentam in decreto Innocentiano. Fatetur ibi Tamburinus, Dolores oppo-

situm docere. Ergo opinio est controversia. Ergo tutior amplectenda. Opponit Tamburinus Tridentinum non definit dolorem concipiendum cum timore solum gehennæ, vel alterius pœnæ spiritualis, seu eterne, sed addit in universum ex timore pœnarum. Evidenter fallitur Tamburinus cum aliis. Concilium dicit: ex gehennæ, & pœnarum metu. Propositio est copulativa. Cur ergo mittit gehennam primo loco positam, ac per particulam & copulatam cum pœnis? Pœna mortali peccato debita est æterna. Ergo de malo æterno à Deo infligendo dolere peccator debet. Nolite timere eos qui occidunt corpus . . . sed potius timeate cum qui possit, & animam, & corpus perdere in gehennam: Matth. 10. Sic Evangelistæ, sic Tridentinum. Ergo evidenter falsa est opinio Tamburini, Viva, & aliorum.

VIII. QUÆST. IV. Quid dicendum de opinione P. Tamburini docentis non esse inculpandum peccatori ut doleat de illo peccato cuius magno affectetur amore? RESP. Ipsa ratio naturalis dicitur ut illud vulnus præcipue curetur quod intimius animæ insidiatur. Sed P. Tamburinus lib. 1. Meth. Confess. cap. 1. §. 2. num. 5. scribit: „ Undè quantum „ do advertit penitentem tuum valde alicui eris „ mini additum, ne inculces doloris actum circa „ illud peculiare peccatum. Periculum enim suberit „ ne illud ex animo detestetur, dum ejus specialis „ memoria reficitur, quod in universum, & „ simul cum aliis detestandi difficultatem vel „ nullam sentiat, vel exiguum.

IX. Cavete, d' Confessari, inquit P. Tamburinus, ne suadeatis penitentibus ut eliciant actum doloris de illa culpa quam veluti amantissimè afflicti depercutit, & in illam impoentem feruntur: quia periculum suberit ne ex animo illam detestentur. Non ergo necesse est ut peccator ex animo detestetur culpam illam quam vehementer dilectione prosequitur? Sat est, reponit Tamburinus, ut de hac culpa valde dilecta, cum aliorum scelerum turba confusa, & obiecta doleat. Hoc enim pacto facile penitens peccatum istud latitans intra multitudinem peccatorum detestabitur, & tunc difficultatem nullam, vel exiguam sentiet. Contra si amatam hanc culpam nudato vultu spectet: periculum suberit ne ex animo illam detestetur.

X. Quilque hominum aliqua passione, & appetitione dominante, & regnante obstringitur. Omnes Patres, & Concionatores clamant ut Christiani coerceant, deprimant, subigant hanc passionem dominantem, hunc affectum regnantem. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis vestris, inquit Rom. 6. S. Paulus. In illo dominatur avaritia, in hoc libido, in alio ira, in altero vindicta. Nisi quisque sese peculiati dolore, & fortitudine armet adversus hanc belluam ferocientem, & repugnantem, actum de sua salute est. Quam fallax ergo, & quam laxa sit præfata doctrina, quilque iudex sedeat.

XI. QUÆST. V. Requiriturne propositum formale, & explicitum non peccandi de cetero? RESP. P. Tamburinus loc. cit. §. 3. n. 7. subdit: In